

NACİ SÖNMEZ • Fatsa Fikri

NACİ SÖNMEZ 1963 yılında Fatsa'da doğdu. Lise üçüncü sınıf öğrencisiyken tutuklandı. Fatsa Devrimci Yol davasında yargılanarak üç yıl hapis yattı. Eğitimini tamamlama olanağı bulamadı. Fatsa'da yaşadığı dönemlerde serbest ticaretle uğraştı. Çok genç yaşlarda başlayan siyasi mücadeleleri, ÖDP, EDP ve Yeşil Sol'da devam etti. Siyasi mücadelesinin her evresinde "Fatsa Fikri"nin izini sürdü. 1990 yılında Neşe Eroğlu ile evlendi. Fikri ve Ertan adından iki oğlu var. Halen İstanbul'da yaşıyor.

Bu kitabın telif geliri yazarı tarafından Fikri Sönmez Vakfı'na bağışlanacaktır.

İletişim Yayınları 3724 • Anı Dizisi 109
ISBN-13: 978-975-05-4015-8
© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2026, İstanbul

EDİTÖR Ahmet İnel
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Funda Dörtkaş

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38
CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6
Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

NACİ SÖNMEZ

Dünden Bugüne

Fatsa Fikri

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ YERİNE · HÜSEYİN UYGUN 9

CEZAEVİ SÜRECİNİN ÖNCESİ VE SONRASI 13

Üç yıl sonra Fatsa'dayım 13 • O sabah yalnız değildim 14 •
Daha birkaç saat önce cezaevindeydim 15 • Evimdeyim 17 •
Annemin gözlerindeki tarifsiz mutluluk 18 • Farklı hayatlar 20 •
Fatsa'da çok şey değişmişti 22 • Geçmişini tekrar etmeye
çalışıyorduk 23 • Profesyonel devrimci olmaya karar verdiğim
zamanlar 24 • Kahrolsun darbelerin kardeşliği! 25 • Tutuklu
ailelerinin sorunları çok... 27 • Fatsa'nın siyasi tarihinden kısa
bir özet 28 • 12 Mart sonrası 30 • Saldırıları artıyor 31 •
Deneyimsizlik ve hayal kırıklıkları 34 • Yaşadıklarımız, 12
Eylül'ün ilk günlerine benziyor 37 • Arkadaşlarla buluştuk, okula
doğru yürüyoruz 41 • Açık hedef durumundayız 42 • Çocukluk
yıllarıma ait ilginç bir anı ve bir fındık mitingi 49 • Dedemle
babamın dostlukları 51 • On yedi yaşında hücreyle tanıştım 52 •
Kırsaldaki çaresizlik 54 • İlhan Durmuş ve Habil İrgül 58 • Üçlü
fotoğrafın diğer iki kahramanı: Cemal Işık, Ahmet Gürler ve
onların can yoldaşı Cumali Eliaçık 64 • Çok küçük yaşta devletle
yüzleşiyorum 69 • Kemal Kara'nın öldürülmesi: Fatsa'daki ilk
siyasi cinayet! 71 • Cezaevinden sonra ilk gözaltı 74 • İlk
gözaltına alındığımda çok gençtim 76 • Gözaltılara devam... 80

KIZILDERE'DEN FATSA DENEYİMİNE 83

Kızildere son değil... 83 • Devrimciler çalışmalarını meşru
zeminlerde sürdürüyorlar 84 • 30 Mart 1978 Kızildere

anması 86 • İsa Aydemir'in öldürülmesi 89 • Fikri Sönmez'in futbol sevdası 93 • Fikri Sönmez'in başkan adaylığı gündeme geliyor 94 • Seçim kampanyası ile birlikte provokasyonlar da başladı 97 • Demokrasi deneyimi hedef tahtasında 99 • Çamaş mitingi ve Şehittin Tırıcı'nın öldürülmesi 101 • Nokta Operasyonu başlıyor 103 • İtirafçılar kara propagandanın hizmetinde 107 • Sığınakta ölmeyi denemişti 109

CEZAEVİNDE İLK GÜNLER 113

Büyük bir kargaşa ve belirsizlik! 113 • Babamla ilk karşılaşmam 115 • Ahmet Cevat Güney, direnişin sembol isimlerinden 118 • 17 yaşında koğuş sorumlusu oldum 120 • Babamla cezaevi sohbetlerimiz 121 • Fatsa Devrimci Yol davası başlıyor 125 • İtirafçılık meselesi Fikri Sönmez'i çok üzmüştü 129 • Babamın kalbi ilk tekleğinde yanındaydım 131 • Cezaevi ziyaretlerinde babaannemin ayrıcalığı vardı 133 • İlk açık görüş heyecanı 135

FİKİRİ SÖNMEZ'İN ÖLÜMÜ 139

Babamın acı haberi geldi! 139 • Ölüme hazırlıklı olmak 140 • En zor yolculuk 142 • Cenaze bahanesiyle Fatsa kuşatıldı 146 • Bir an önce cezaevindeki arkadaşlarla görüşmek istiyordum! 149 • Askere gidiyorum 152 • Askerde rahat değilim 155 • Fatsa Devrimci Yol davasının hâkimi Niyazi Yılmaz'la karşılaştım 158 • Yusuf Hazineदारoğlu 160 • Fatsa'ya dönüş 162 • Temel Ateş'le tanıştım 163 • Psikolojik savaş ve Fatsa'ya tutunma çabası 164 • Yeni bir siyasi deneyim: SHP 166 • İdeolojik-politik bir krizle yüzleşiyoruz 170 • Baskı işe yaramayınca, ahlâksız teklifler geliyor 172 • "12 Eylül darbesi Nokta Operasyonu'ndan önce yapılırdı keşke" diye düşündüğüm oldu! 173 • Sistemin yeni gözdesi siyasal İslâmcılar 174 • Fikri Sönmez'i mezarı başında anıyoruz 175 • Önderlik yapmasını umduğumuz arkadaşlar var! 179 • Mehmet Gümüş konseri 181 • Fatsa davası sona yaklaşıyor! 184 • Fatsa kaymakamından bir pasaport ve gidebileceğim bir ülke istedim! 185 • Fatsa Devrimci Yol davasında karar günü 187 • Geçmişle yüzleşmemiz gerekiyordu! 190 • 1989 yerel seçimleri 194 • Erzincan SHP il binasında açlık grevi 196 • On bir yıl süren tutsaklık bitiyor 200

BİR DÖNEM KAPANIYOR 203

Erzincan'dan Fatsa'ya 203 • 1991: SHP ile fındık mitingi 205 • 1991 genel seçimleri ve tercihli oy kampanyası 206 • Yoğun bir emek ve alınan sonuç 209

TARTIŞMA SÜRECİ 211

Devrimciler yeni bir yol arayışında 211 • Sürece Trabzonlu gençlerin itirazı var 213 • Siyasi amaçlı ilk İstanbul seyahatim 217 • Yarattığımız demokrasi kültürünü yaşatamıyoruz 220

YERELDE GÜZEL İŞLER YAPIYORUZ 223

1993 Fatsa Kültür Sanat Şenliği 223 • Madımak katliamı ve Fatsa'da yaşadıklarımız 229 • Karadeniz Gözlem gazetesi 230 • 1994 yılında daha güçlüyüz 232 • Hüseyin Uygun ve Fatsa Eğitim-Sen 234 • Fatsa'da Eğitim-Sen kuruyor! 236

YENİ BİR YOL ARAYIŞI 239

1994 yerel seçimleri 239 • Devrimci muhtar adayımız Nuri Orhan 240 • Sinan Tuncay'ın aday adaylığı 241 • Gazeteyi kapattıktan sonra Fındık-Der'i kurduk 243 • 1995 genel seçimleri 244 • Tartışma sürecinin sonuna doğru geliyoruz 245 • ÖDP ilçe örgütü Fatsa'da kurulamadı 248 • 1996 Fikri Sönmez anması 250 • Siyasette yaşanan gelişmeleri sorguluyoruz 256 • Polisten itibar suikastı girişimi 257 • Gündemimiz ÖDP 259 • ÖDP Fatsa'da 261 • Görkemli bir açılış yaptık 263

ÖDP İLE NE UMDUK NE BULDUK! 269

Büyük umutlar ve hayal kırıklığı... 269 • 1. Olağan Kongre ve Konferans 270 • ÖDP çatısı altında ilk Fikri Sönmez anması 273 • 1999 seçimleri 274 • Seçim çalışmalarına başladık 277 • Nuri Orhan'ı kaybedince seçimlere buruk girdik 278 • Seçimlere odaklandık 281 • Yerel medyayı çok iyi kullandık 283 • Kendi mahalleimde... 284 • Sandıkta yaşadığımız şok! 285 • ÖDP'de taşlar yerinden oynuyor! 289 • Kürt meselesi ve Avrupa Birliği'ne yaklaşım 290 • Onur Çiçek aramızdan ayrıldı! 293 • Gençler peş peşe iki etkinlik düzenledi, ilkinin Onur abilerine adadılar 295 • ÖDP'den ilk ciddi ayrılık Kurtuluş grubundan geliyor 298 • Zorunlu il başkanlığı 300 • 2002 seçimleri öncesi politik iklim ve seçimler 302 • Ordu ve Fatsa'da mücadeleye devam... 306 • 2004 yerel seçimleri 307 • Fatsa'da Devrimci Yol buluşması 308 • "Unutulmasınlar diye" 310 • 12 Eylül'den sonra ilk fındık mitingi 314 • ÖDP'de olağan kongre 319 • ÖDP'de iki adaylı genel başkanlık seçimi 321 • Ufuk Uras milletvekili adayı 326 • Ordu'da ÖDP ile seçimlere katılıyoruz 329 • ÖDP'de olağanüstü kongre 332 • Ufuk Uras Fatsa İlçe Şenliği'nde 336 • ÖDP'de yeniden kongre kararı ve ayrılık sinyalleri 340 • Olağanüstü kongrede olağanüstü olaylar yaşandı! 342 • Ayrılık sürecinde yaşananlar 343 • Fatsa'daki vedalaşma tatsız

oldu 345 • “Yağmur gibi taşlar yağar başıma
Dostun bir tek sözü yaralar beni” 348

ZOR GÜNLER 351

Yeni parti kurma hazırlıkları 351 • Eşitlik ve Demokrasi Partisi
(EDP) 353 • 2010 referandumu ve hayal kırıklıkları 354 •
Karalama kampanyası artarak devam ediyor 356 • Evren
Caddesi, Fikri Sönmez Caddesi olsun 360

FATSA’DAN AYRILIŞ 369

Fatsa’dan ayrılmaya karar verdim 369 • Elveda Fatsa! 372

SON SÖZ 375

ÖNSÖZ YERİNE

Naci Sönmez'i seksen öncesindeki haliyle hatırlıyordum. Bütün eylemlerin en önünde, arkadaşlarına slogan attıran ele avuca sığmaz bir çocuk... Bir fırtına esti ve her birimiz bir taraflara dağıldık; o günlerden sonra Naci'yi görmedim. 1994 yılında Fatsa'ya döndüm. Naci ile *Karadeniz Gözlem* gazetesinde görüştük. Benim tanıdığım o afacan çocuk büyümüş, kocaman adam olmuştu. Sohbetimiz ilerledikçe, devrimci fikirlerle donanmış bir dava adamıyla karşı karşıya geldiğimi anladım. O günden beri yoldaşız.

Okumaya başladığınız kitap, epey uzun bir yolculuktan sonra elinize ulaştı. Naci iki binli yılların ortalarında bir kitap yazmaya başladığını söyledi. Arada bir neler yazdığını özet olarak bana aktarıyordu. Anlattıklarının tümü ilginçti, önemliydi. 12 Mart'tan 12 Eylül'e, Fatsa'daki devrimci mücadele tarihinden devrimci belediyeciliğe... Fikri Sönmez'in yaşadığı bütün olaylara tanıklık etmişti, Naci bunları anlatıyordu. Bir de kendi yaşadıklarını...

Naci, 2011 yılında İstanbul'a taşındı ancak Fatsa ile ilişkisini hiç kesmedi. Baba evini boşaltmadı, geldiği zamanlar evinde kalıyordu. Fikri Sönmez'in bu evdeki anılarını sıcak tutmak istiyordu sanırım. Yine Fatsa'ya geldiği bir gün bana şişkin bir klasör ve bir flaş bellek teslim etti. "Hocam, bunlar yazdığım kitabın son hali, gerisi sende," dedi ve gitti. Flaş belleği bilgisayara takıp oku-

maya başladım. İki günde kitabı bitirdim. Anlattıklarını bölümlere ayırmış. Bence iyi bir yöntem; okuru anlatacağı konuya hazırlıyor ve bir çerçeve çiziyor.

Naci, Fikri Sönmez'in oğlu, hatiplik onun genlerinde var! Duygu ve düşüncelerini anlatma konusunda başarılı ancak yazılı anlatımda bazı düzeltmeler gerekli olmuştu. Kitabın düzenlenmesi uzunca bir zaman aldı. Bunda benim acemiliğimin de payı var, ilk kez düzeltmenlik yapıyordum. Bir de, Naci'nin doğal anlatımını bozmamak için özen göstermem gerekiyordu.

Bu süre içinde telefonda ve yüz yüze uzun görüşmeler yaptık. Tereddüt ettiğimiz konularda bilgilerimizi karşılaştırdık. Aklımıza "Acaba?" sorusunun gölgesi düşse, konuyla ilgili ikinci, üçüncü kişilere danıştık. Değiştirdiğimiz, iptal ettiğimiz bölümler de oldu. Bu da kitabın gecikme nedenlerinden biridir.

Naci Sönmez, devrimci Fatsa'nın tarihini anlatırken, kendi hayatından kesitler de aktarıyor. Devrimci siyasetle ilişkisi çocukluk yıllarında başlamış. Daha lisedeyken karakolla, hücreyle, işkenceyle tanışmış. Çocuk yaşlarındaki arkadaşları ile Brandacı Kemal Abi'nin dükkânında kurdukları örgütten üç yıl hapiste yatmış.

"Karanlık hücrede yalnız, çaresiz ve büyük bir korku içindeydim. Bulunduğum yer daracık ve çok pisti. İçerideki tuvalet taşmış, ortalığa yayılan pis kokudan nefes alamaz duruma gelmiştim... Yukarıdaki hücrelerden "Hoş geldiniz, hoş geldiniz!" sesleri gelmeye başladı. Günler, aylar sonra, hiç beklemediğim bir anda tanıdık sesler duymak içimi ferahlatmıştı. Ağlamaklı ve sevinçli halim birbirine karıştı. Bir dost sesine, karanlıklardan gelen bir merhabaya ne kadar çok ihtiyacım varmış!"

Naci, yaşadığı büyük kötülüklerden korkup sinmemiş, aynı işkenceci polis şefinin karşısına daha da bilenmiş olarak tekrar çıkmış.

"Buraya ilk geldiğimde çocuk yaşıydım. Beni istedikleri gibi evirip çevirmişler, istedikleri örgütü kurmuşlardı. Kafalarına göre kurdukları örgütle otuz üç ay cezaevinde yattım. Şimdi karşılığında o toy, ürkek Naci'yi göremeyecekler. Bir an önce karşılığın çıkmak istiyorum. Bu karşılaşmayı bir rövanş maçı gibi düşünüyorum. Şimdi onlarla nasıl mücadele edeceğimi biliyorum."

Onun hayatındaki en önemli kırılma noktası, Fikri Sönmez'in cezaevindeki erken ölümüdür. Anlattıklarından, bütün umudunu babasının hapisten çıkacağı güne bağlamış olduğunu anlıyoruz. Bu olmayınca cezaevinden çıkacak olan babasının arkadaşlarını bekledi. Hayatının önemli bir bölümünü cezaevi kapılarında, yollarda geçirdi. Tutuklu ailelerinin bütün sorunlarıyla ilgilendi. Bu uğurda elinde avucunda ne varsa harcadı, defalarca iflas etti.

Devrimci kadrolar uzun yıllar cezaevinde yattıktan sonra tahliye oldular ancak hiçbiri Fatsa'da kalmadı. Bu durum Naci'nin yaşadığı ikinci büyük sarsılmaydı. "Biz, 12 Mart'tan sonra Fikri Sönmez'in yaptığı gibi 'Nerede kalmıştık?' diyen bir önderlik beklemiştik. Ne yazık ki, hiçbir şey umduğumuz gibi olmadı."

Naci pes etmedi. "Anlaşılan yolumuza yeni kadrolarla devam edecektik. Peki, o efsane kadrolar pes etmişken, ben neden ısrarla bu yükü taşımaya çalışıyordum? Çünkü Fikri Sönmez'in adıyla özdeşleşen bu kente büyük bir tutkuyla bağlıydım. Devrimcilerin bu kentin hayatına yeniden dokunabileceği günleri hayal ediyordum." Naci Sönmez, bir avuç arkadaşıyla birlikte bu hayalin peşinden yürümeye devam etti.

Yazımı Naci'nin kitaptaki bir cümlesiyle bitireyim: "Çabamızı kimse küçümsemesin. Çünkü biz Fatsa'da, uzun yıllar boyunca nöbetçi devrimcilik yaptık."

HÜSEYİN UYGUN